

3e JAARGANG
NUMMER 5
MEI 1967

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD

EN

GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

De strijd, welke alle
bureaucraten schokte

FRANSE ARBEIDERS BEZORGDEN VAKBEWEGING
EEN UITERST PIJNLIJKE VERRASSING

OM 2 UUR IN DE NACHT van 22 op 23 maart j.l. zetten de heer Aubert en andere vertegenwoordigers van de Franse textielvakbonden hun handtekening onder een akkoord, dat een einde moest maken aan een staking. Zevenentwintig dagen tevoren was zij uitgebroken in een fabriek van de trust "Rhodiacéta" in Besançon. Voor 't einde van de maand februari nog had zij zich uitgebreid tot andere fabrieken van dezelfde trust, alle gevestigd in voorsteden van Lyon. Nu zou zij, naar de overtuiging van de heer Aubert en zijn collega's, tot het verleden behoren. De heer Aubert pakte zijn paperassen bij elkaar en verliet de conferentiekamer in het Parijse ministerie van Sociale Zaken. Buiten het gebouw stuitte hij op de journalisten. De heer Aubert legde 'n verklaring af: "Het werk zal onmiddellijk worden hervat. Als de dag aanbreekt zal er niet meer worden gepost voor de fabrieken van Rhodiacéta!" Een half uur later rinkelden de telefoons en ratelden de telexapparaten. Om 7 uur in de ochtend van de 23ste maart vernam het land via de radio wat er die nacht in Parijs gebeurd was en wat Aubert had gezegd.

De stakende arbeiders in Lyon-Vaise, Lyon-St. Fons en Besançon wisten van niets en waren totaal verbijsterd. Maar zij lieten zich door het spelletje van de bureaucraten niet zo maar in de luren leggen.

De avondbladen van 23 maart maken melding van ernstige moeilijkheden, zowel in Lyon als in Besançon. De in Oost-Frankrijk verschijnende krant EST-REPUBLICAIN schrijft: "Noch in Besançon, noch in Lyon is de order tot werkhervatting opgevolgd." Het Parijse blad LE MONDE spreekt van "heftige incidenten" te Lyon-Vaise.

Op 24 maart constateert LE MONDE, dat 't feit, dat de betrokken arbeiders het door de vakbonden gesloten akkoord eenvoudig aan hun laars gelapt hebben, de grootste verwarring heeft gezaaid in vakbewegingskringen. Hieruit blijkt, aldus LE MONDE, een duidelijke tegenstelling tussen de arbeiders en de vakorganisaties, die bij de vakbeweging diepe ongerustheid wekt.

Een dag later (25 maart) zegt EST-REPUBLICAIN, dat tussen de vakorganisaties en haar leden ernstige verschillen aan de dag getreden zijn.

Als die woorden op papier gezet worden - bijna 48 uur na het sluiten van het

akkoord - is het werk nog altijd niet hervat. Dat geschiedt pas de 26ste maart. Maar n i e t in de fabriek "Belle-Etoile" te Lyon-St. Fons. Daar wordt doorge- staakt. Veertien dagen later ligt dit bedrijf nog altijd plat. Het is een uiterst pijnlijke verrassing. Niet alleen voor de vakbeweging, maar ook voor de directie, voor heel het Franse managerdom en voor de regering. Omdat ze voor de vakbewe- ging, voor het georganiseerd overleg, voor het organisatie-sprookje, een teken aan de wand vormen, trekken de gebeurtenissen rond "Rhodiacéta" meer aandacht dan alle overige in Frankrijk aan de gang zijnde stakingen tezamen.

Op dinsdag 4 april grijpt de politie in. Zij moet, zo heet het, de "werkvrij- heid" garanderen. Maar van de aldus geschapen "vrijheid" wordt slechts door ui- terst weinigen gebruik gemaakt. Niet meer dan 200 van de 2.200 man personeel - vrijwel uitsluitend employé's en kaderleden - trekken de fabriek in. Er is geen sprake van, dat de produktie weer op gang komt. Integendeel, de bemoeienissen der politie leiden tot een verscherping van het conflict. Bij wijze van protest legt héél het proletariaat van het fabrieksplaatsje St. Fons de arbeid neer. De vakbonden kunnen maar op één wijze reageren: op 7 april kondigen zij nieuwe onder- handelingen aan. Vanzelfsprekend nog antijd achter de rug van de arbeiders om.

EEN DIRECTIE, DIE OM STRIJD VRAAGT.

DE TRUST RHODIACÉTA maakt deel uit van het chemische concern RHONE-POULENC dat na het Amerikaanse concern DUPONT-NEMOURS en enkele andere reuzen, zoals de Britse IMPERIAL CHEMICAL INDUSTRIES, in de wereld de zevende of achtste plaats inneemt. RHONE-POULENC heeft circa 40.000 arbeiders in dienst; RHODIACÉTA heeft er 16.000, verdeeld over zes fabrieken: Besançon 2.500; Lyon-Vaise 5.800; Lyon-Gorge 2.500; Lyon-Venissieux 500; Lyon-St. Fons 2.200; Peage de Rousillon (op ge- ringe afstand van Lyon) 2.500. Wat zij vervaardigen is synthetische textiel: ny- lon, rayon-garens en (in Besançon) een soort van polyester, dat onder het beken- de merk "Tergal" in de handel wordt gebracht.

Rhodiacéta is de Franse A.K.U., de Franse kunstzijde-industrie, gevestigd in en rond de stad, die eens het centrum was van de Franse zijde-industrie; de stad, waarin eens, toen het Franse kapitalisme nog in de kinderschoenen stond, de zijde- wevers het zwarte vaandel van een proletarische opstand hebben geheven.

De arbeidsverhoudingen bij RHODIACÉTA zijn slecht. Aan een brief van een der arbeiders te Lyon-Vaise ontlenu wij, dat er bij zéér hoge, afmattende temperatu- ren wordt gewerkt; dat het bedrijf aldaar voortdurend gemechaniseerd wordt; dat een hoeveelheid werk, waarvoor in den beginne een half uur genoteerd stond, nu in twee minuten moet worden verricht; dat een arbeider, die een jaar geleden nog vier machines bediende er nu zes onder zijn controle heeft en dat de directie er nimmer overleg pleegt met het personeel.

De toestanden in de fabriek te Besançon zijn al even abominabel. Bij het uit- breken van de staking - die dáár begon - publiceerden de gezamenlijke textielvak- bonden een manifest, waarin o.a. stond te lezen:

"Bij Rhodia wordt weinig rekening gehouden met de mensen. De perso- neelschef is er een gepensioneerd kolonel en dat is typerend voor een streven, dat er meer en meer op gericht is, de bedrijfsdiscipline te doen gelijken op die in een kazerne en de arbeiders te beschouwen als lieden van de tweede rang en dienovereenkomstig te behandelen..."

"De speciale techniek, die bij de vervaardiging van kunstvezels toe- gepast wordt, scheidt een zeer ongunstige arbeidsklimaat. De temperatuur ligt boven de 30 graden; de vochtigheidsgraad bedraagt 70%. Naarmate de arbeiders ouder worden stijgt onder hen 't aantal gevallen van long- ziekten en nerveuze aandoeningen."

"Geruime tijd reeds eisen de Rhodia-arbeiders menselijker arbeidsver- houdingen. Maar die eisen stuiten af op 'n onwillige directie, die bo-

vendien geen zelfstandige beslissingen mag nemen, maar naar het pijpen moet dansen van de trust RHONE-POULENC, een trust, die multi-miljardair is, in heel deze economische sector domineert en ieder gesprek met de arbeiders stelselmatig weigert. De trust RHONE-POULENC heeft weinig op met de vertrouwenslieden van de vakbeweging en is onlangs nog veroordeeld wegens het niet naleven van de arbeidswet. De directie van RHODIACETA is een directie, die om strijd vraagt."

WOORDEN GENOEG, MAAR GEEN DADEN.

"Een directie, die om strijd vraagt". Het klinkt erg radicaal en het wekt de schijn, alsof de vakbeweging bereid is om de haar toegeworpen handschoen op te rapen. Dat is stellig ook de indruk die men wil vestigen. Maar de werkelijkheid is anders. Tussen de woorden van de vakbonds bureaucratie en haar daden is een enorm verschil.

Voor ons liggen de notulen van een buitengewone vergadering van de ondernemingsraad van het RHODIA-bedrijf te Lyon-Vaise, gehouden op 13 december 1966. De bijeenkomst, die om half elf 's morgens begon, werd gepresideerd door de heer C r e z , één van de directeuren. Hij deed 'n aantal mededelingen, die betrekking hadden op een werktijdverkorting. De teruglopende verkopen, te wijten o.a. aan een moordende Amerikaanse concurrentie, noodzaakten de bedrijfsleiding het aantal arbeidsdagen in te krimpen. Het bleek de bedoeling der directie, dat de arbeiders de dagen, waarop niet gewerkt zou worden in mindering zouden brengen op hun vakantie of op hun compensatie-verlof wegens arbeid op zon- en feestdagen.

De voorstellen van de heer Crez lokten van de kant van de vakbeweging nauwelijks een woord van protest, laat staan een actie uit. Eén van de vakbondsvertegenwoordigers in de bewuste ondernemingsraad, die luisterde naar de veelbetekende naam van S a l a u d (hetgeen in het Nederlands zoveel als "schoft" wil zeggen!) stelde een paar zakelijke vragen over het tijdstip, waarop de regeling van kracht zou worden en constateerde voorts, dat de directie een slecht beleid gevoerd had. Maar daarbij bleef het! Nog voor de kerstdagen was de produktievermindering een feit: te Lyon-Vaise en in de overige fabrieken van RHODIACETA. Er verstreken meer dan acht weken, tijdens welke de vakbeweging werkloos toezag, zoals zij ook werkloos toezag op de 16e mei 1966, toen de arbeiders van RHODIACETA te Lyon-Vaise het bedrijf uitliepen uit protest tegen de onmenselijke toestanden.

Tussen 1 december 1966 en 25 februari 1967 - de eerste stakingsdag - nam de spanning onder de arbeiders van RHODIACETA te Besançon voortdurend toe. Het enige, dat de vakbeweging deed, was, dat zij hen stoom liet afblazen door middel van beperkte en volstrekt onbetekenende acties. In de genoemde periode werd daar, dan in de ene, dan in de andere afdeling van het bedrijf, tot vijftientig maal toe, voor zeer korte tijd de arbeid onderbroken, soms twee of drie keer in de week. Ook op de 25e februari riepen de vertrouwenslieden van CFGT en CGT - respectievelijk de katholieke en de bolsjewistische centrale - op tot een "staking" van twee uur. Maar toen was de maat vol. Tegen de bedoeling van de vakbeweging gingen alle arbeiders tegelijk voor onbepaalde tijd in strijd. Toen restte de bonden niets anders meer dan zich aan het hoofd daarvan te plaatsen. Toen pas, en geen seconde eerder, spraken zij in het reeds door ons geciteerde manifest onomwonden uit, wat het bij RHODIACETA toegepaste systeem van werktijdverkorting voor de arbeiders betekende.

DE PRAKTIJK VAN DE WERKTIJDVERKORTING.

Wij citeren:

"Wanneer de dagen, waarop niet gewerkt wordt, door de arbeiders in mindering van hun vakantie worden gebracht, dan betekent dat, dat de vakanties korter worden. En juist de vakanties zijn bijzonder nodig voor een personeel, dat onderworpen is aan het uitputtende ploegenstelsel

van vier maal wisselend acht uren. Een arbeider, die om vier uur des morgens van zijn werk pleegt te komen heeft er liever recht op zich in de augustuszon te kunnen koesteren, dan dat hij mag genieten van een vrije dag, die door de februaristormen wordt verzeekt.

Wat het compensatieverlof betreft, de arbeiders die continu-arbeid verrichten (bijvoorbeeld dinsdag en woensdag van 4-12 uur; vervolgens donderdag en vrijdag van 12-20 uur; daarna zaterdag, zondag en maandag van 20-4 uur) hebben daarna rust tot donderdagmorgen 4 uur. Tussen 1 januari en 31 december hebben zij op vier zondagen er slechts één vrij en zij profiteren ook maar in zéér beperkte mate van de feestdagen. Om dat allemaal te compenseren hebben zij negen extra rustdagen per jaar, die volgens een bepaald systeem over de kwartalen worden verdeeld. Dat gaat dan op die manier, dat zij, die hebben moeten werken op 1 november (Allerheiligigen), 11 november (Wapenstilstandsdag 1918), met Kerstmis en op nieuwjaarsdag in het eerste kwartaal van het daaropvolgend jaar recht hebben op drie extra vrije dagen. Men ziet het: de compensatiedagen moeten wel het een en ander compenseren. Wat ze welbeschouwd moeten goedmaken, dat is, dat de arbeiders van dit bedrijf niet in staat zijn tot een regelmatig gezinsleven.

Wanneer nu de directie haar zin krijgt en de compensatiedagen dán opgenomen worden wanneer het bedrijf wordt stilgelegd, dan kunnen de arbeiders die vrije dagen niet meer opnemen wanneer hun datzelfde het beste uitkomt. De arbeider, die toch al door het beschreven ploegenstelsel ten zeerste in zijn persoonlijk leven wordt belemmerd en de slaaf is geworden van de urentabel, ziet zich nu nog beroofd van het laatste beetje vrijheid, dat hem gebleven is. Dat komt, omdat er bij die regeling een financiële stok achter de deur staat. Wie de dagen dat het bedrijf wordt stilgelegd niet in mindering van zijn vakantie of zijn compensatiedagen wenst te brengen, die is op de betrokken tijdstippen zonder meer een werkloze. Een werkloze, die géén werkloosheidsuitkering krijgt. Immers: de directie zet de productie van "Tergal" om de vier- en de produktie van nylon om de zeven dagen één dag stop. Op die manier behoeft zij geen cent uitkering te betalen. En over wat er gebeurt wanneer op die wijze alle vakantiedagen verbruikt zijn, net als alle compensatiedagen, spreekt de regeling met geen enkel woord."

DE AAP UIT DE MOUW.

De vakbonden, die dit zo duidelijk op papier hadden weten te zetten (naar wij vermoeden met de hulp van het lagere vakbondskader, dat wat dichterbij de arbeiders staat en op zulke penibele momenten als het onderhavige altijd van onschatbare waarde blijkt!) hadden wél gelijk, toen zij hun manifest als volgt besloten:

"Als de zaken floreren, wordt iedere seconde van de arbeidstijd benut, wordt het tempo steeds meer opgevoerd, opdat de winsten maar zo hoog mogelijk zullen stijgen. Zodra er zich moeilijkheden voordoen zijn de arbeiders, en zij alleen de dupe daarvan."

Inderdaad! Dat is de realiteit van de kapitalistische produktie. Maar op welke wijze komen daartegen de vakbonden nu in het geweer? Ook daarover bevat het manifest waaruit wij nog altoos citeren een zeer realistische passage, die wij alleen maar even hebben overgeslagen om er hier met des te meer nadruk de aandacht van de lezer voor te kunnen vragen.

De vakbonden, de lezer heeft het gezien, wisten al de dingen, die zij in hun gezamenlijk manifest met zoveel gloed wisten te schilderen, ook al sedert die 13e december 1966, toen directeur Crez te Lyon-Vaise de werktijdverkortingsregeling bekend maakte. Wat hebben ze gedaan? Niets anders dan dit, dat zij, naar zij zelf in hun manifest verklaren,

"er bij de directie op hebben aangedrongen het aantal compensatiedagen van 9 op 13 te brengen, teneinde op die wijze de financiële nadelen voor de arbeiders zoveel mogelijk te beperken."

De vakbonden noemen dat zelf: "een bescheiden eis". Het moet ons van het hart, dat wij nog nooit een waarheid op zo'n hypocriete manier hebben horen verkondigen. En wat deden de vakbonden toen zelfs die bescheiden eis door de RHODIA-directie werd verworpen? Niets! Dat is de aap, die duidelijk uit de mouw komt in het manifest, waarmee de bonden de leiding poogden te veroveren van een actie, die niet in hun bedoeling had gelegen, maar waartoe de RHODIA-arbeiders in Besançon spontaan waren overgegaan.

EEN PAAR WOORDEN OVER DE BEDRIJFSBEZETTING.

DE BONDEN, schreven we zopas, plaatsten zich, toen er niets anders meer op zat, aan het hoofd van de strijd. De feiten echter laten er geen enkele twijfel over bestaan, dat zij dat alleen maar deden, om de arbeiders weer in het vertrouwde gareel te krijgen. Dat bleek namelijk al in het eerste uur, uit de houding van de bonden ten aanzien van de bedrijfsbezetting.

De RHODIA-arbeiders in Besançon waren niet uit de fabriek gegaan. Zij hielden de diverse afdelingen en werkplaatsen bezet. Hun strijdlust was te groot dan dat de bonden zich openlijk tegen een dergelijke strijdmethode zouden hebben durven uitspreken. Zij verklaarden zich derhalve vóór de bedrijfsbezetting. Maar aldus doende slaagden zij er in aan die bedrijfsbezetting een volkomen ander karakter te geven. Zij wisten te bereiken, dat de bedrijfsbezetting door alle arbeiders van de fabriek plaats maakte voor een "bedrijfsbezetting" door de stakingsposters van de vakbeweging. Dat geschiedde nadat de heer Lièvreumont van de bolsjewistische CGT de bedrijfsbezetting van de arbeiders "een onwettige methode" had genoemd. Die Lièvreumont voegde daar aan toe, dat "de arbeiders zich op intelligente wijze tot de strijd moesten aangorden". Onder een "intelligente manier van strijden" verstond de heer Lièvreumont kennelijk een strijd volgens de platgetreden, naar het niets leidende paden van de vakbeweging. Wij putten deze kennis omtrent hetgeen de CGT-bons Lièvreumont verkondigde uit een brief, geschreven door een arbeider uit Besançon, die zelf bij RHODIACETA werkzaam is en die zich onder diens gehoor bevond. Hij, die RHODIA-arbeider, weet ook nog te vertellen, dat het kader-personeel tijdens die vergadering in de fabriek, van de vakbeweging verlangde, dat zij om aan die bedrijfsbezetting een eind te maken, de hulp van de politie in zou roepen en dat de vakbeweging dat bepaald niet resoluut van de hand wees, maar dat 't haar bepaald in tweestrijd bracht.

Tenslotte kozen de bonden toch niet voor het paardemiddel van politiehulp. Zij wisten, naar we reeds opmerkten een minder gevaarlijk middel: geen bedrijfsbezetting door de arbeiders, maar één door vertrouwenslieden van de bonden. Een blad als LE COMTOIS (dat zijn naam ontleent aan Franche-Comté, de streek, temidden waarvan Besançon gelegen is) constateerde in zijn editie van 1 maart nuchter, dat "de bedrijfsbezetting door de stakingsposters veel meer een symbolisch karakter had, dan dat zij werkelijk effectief was". Aan die woorden hebben wij niets toe te voegen dan dit, dat de strijd daar in Besançon weliswaar vier weken zou duren, maar dat heel in het begin van die periode de "Marneslag" kennelijk in het voordeel van de vakbonden was beslist.

Overigens was die eerste zege van de vakbondsbeginnselen op de spontane actiemethoden van de arbeiders nog geenszins definitief. Toen de arbeiders zich door Lièvreumont hadden laten wijsmaken, dat zij een "bedrijfsbezetting" beter aan de kornuiten van de bonden konden overlaten, begonnen de bonden met datgene wat in dergelijke omstandigheden tot hun routinewerkzaamheden behoort: dat wil zeggen onderhandelingen met de directie. Of liever: zij wilden die beginnen. Maar de directie dacht er anders over. Die zei: géén onderhandelingen voor en al eer de stakingsposters weg zijn. Daar kon de vakbeweging in de gegeven verhoudingen natuur-

lijk niet aan denken. En daarop spande de directie een kort geding aan, teneinde over de "bezetting" door de stakingsposters een rechterlijk vonnis uit te lokken.

Toen de zaak diende kwam de advocaat van de vakbeweging vertellen, dat een bezetting van de fabriek door posters van de bonden géén aantasting van de burgerlijke eigendom betekende, omdat die posters zich bovendien niet eens in de fabriek bevonden, doch alleen maar in het restaurant van het bedrijf. De rechter besloot daarop zijn uitspraak nog even op te schorten om een deurwaarder in dat restaurant eens een kijkje te laten nemen. Die deurwaarder stelde vast, dat de stakingsposters in het restaurant zich uitermate "netjes" (in de burgerlijke zin des woords) gedroegen. Niettemin verklaarde de rechter te Besançon, toen hij op vrijdag 3 maart vonnis wees, de aanwezigheid der stakingsposters daar strijdig met de wet. Toen dat vonnis bekend werd reageerden de RHODIA-arbeiders onmiddellijk: ze bezetten het bedrijf, dat ze op aandrang van de bonden hadden verlaten, opnieuw. Dat was voor de vakbeweging het sein om te verklaren, dat ze niet langer onderhandelingen op plaatselijk niveau wenste, doch alleen nog maar wilde praten met de directie van de trust. Die directie van de trust RHODIACETA zetelde in Lyon. Dáár zou men zich niet onder de directe druk van de geprikkelde arbeiders en van de bedrijfsbezetting bevinden.

Inmiddels bracht de herbezetting van de fabriek door de arbeiders ná de uitspraak van de rechter de politieprefect van het departement Doubs in actie. Hij kon natuurlijk als hoogste politie-autoriteit in dit deel van Frankrijk 'n nu duidelijk "onwettig" optreden niet zomaar tolereren. Maar die prefect ging niet onbesuisd tewerk en bleek héél goed te weten langs welke weg hij de "handhaving van het openbaar gezag" het beste kon bereiken. Hij nodigde de vakbondsvertegenwoordigers, samen met vertegenwoordigers van de RHODIA-directie-Besançon uit voor een bespreking. Zij werd op maandag 6 maart in het bijzijn van de prefect gehouden onder voorzitterschap van een arbeidsinspectrice.

De directie herhaalde in die bijeenkomst de eis, die zij al eerder had gesteld: directe beëindiging van iedere vorm van bedrijfsbezetting. De vakbondsdelegatie zei niet ja, maar zei ook niet nee. Ze zei: we zullen de zaak met het personeel bespreken. De vakbondsdelegatie gaf óók te kennen (wij citeren uit LE MONDE van 8 maart), dat zij heus wel bereid was om de werkelijkheid onder ogen te zien. Ze vroeg tevens aan de directie of zij de werktijdverkorting niet tijdelijk wilde opschorten.

De bedoeling was duidelijk: als u, directie, nu een beetje soepel bent, dan zullen wij, vakbonden, het daar ginder in Lyon wel klaren op een manier, die zowel voor u als voor ons het allerbeste is. Daar, in de prefectuur van Besançon werden die maandagavond in maart de eerste lijnen zichtbaar, van het strategisch plan der vakbeweging. Stap voor stap, en met waarlijk meesterschap werd het uitgevoerd. Met één enkele factor werd totaal geen rekening gehouden: de eigen onverzettelijke wil van de arbeiders. Niemand der nauw betrokkenen had het er allerflauwste vermoeden van, dat juist die factor op het allerlaatste moment het spel nog zou bederven.

Volgde de overheid, ginds in Parijs, de dingen die zich begonnen te ontwikkelen? Wij hebben dáár natuurlijk geen enkel bewijs voor, maar het vermoeden ligt voor de hand. Hoe anders, dan op een wenk uit Parijs zou een zo direct verantwoordelijk man als de prefect te Besançon er toe gekomen kunnen zijn de situatie rond het RHODIA-bedrijf maar te laten voortsudderen? Dat is het wat hij gedaan heeft. Het vonnis van de rechter met betrekking tot de bedrijfsbezetting is nimmer met de sterke arm ten uitvoer gelegd. De hand van de vakbeweging, die de teugels een ogenblik had moeten laten vieren, achtte men blijkbaar sterk genoeg om alles weer in het "rechte" spoor te krijgen.

"VERTROUW OP ONS!"

TOEN DE arbeiders van RHODIACETA in Besançon hun strijd begonnen drongen zij

er bij de bonden op aan, dat de staking zou worden uitgebreid.

"Vertrouw op ons", zo antwoordden de organisaties. Ze wekten daarmee de indruk, dat het met die "uitbreiding" best in orde zou komen. Maar ze bedoelden 't veeleer zó, dat men de zege liever van de bonden moest laten afhangen dan van de solidariteit van de Lyonezen of van wie dan ook. In werkelijkheid staken zij voor een uitbreiding van de actie nauwelijks een vinger uit. Alleen te Lyon-Vaise werd een kleinigheid door hen ondernomen. Daar wekten zij op de 28ste februari - drie dagen nadat de strijd in Besançon was ontbrand - de arbeiders op tot... een solidariteitsstaking van 24 uur. Dat het daarbij niet gebleven is, maar dat de arbeiders na het verstreken van die termijn het werk niet hebben hervat, dat sproot voort uit hun e i g e n initiatief, niet uit dat van de vakbeweging.

Op 6 maart gaat de RHODIA-fabriek "Belle-Etoile" in Lyon-St. Fons plat; op 9 maart breidt de actie zich uit tot twee andere RHODIA-fabrieken. De bonden hebben al die tijd werkloos toegezien. Het zijn wederom de arbeiders, die spontaan in beweging komen. De bonden volgen hen schoorvoetend en noodgedwongen.

Wanneer op de 18e maart de 650 arbeiders van de cellofaan-fabriek in Bourgen-Braisie (niet ver van Lyon),welk bedrijf niet tot de trust RHODIACETA behoort, maar wél tot het concern RHONE-POULENC, zich bij de actie aansluiten, dan doen zij dat, omdat zij - ook al onder miserabele arbeidsverhoudingen werkende - van mening zijn, dat het tenslotte tegen RHONE-POULENC gaat. Het is opnieuw een optreden, waaraan de bonden part noch deel hebben. Integendeel!

De gedachte, dat de strijd pas effectief kan worden gevoerd wanneer de arbeiders de macht van hun aantal in beweging brengen tegen de macht a c h t e r de trust RHODIACETA, die gedachte wordt, waar zij opduikt, door de vakbeweging zo krachtig mogelijk bestreden. We zijn daaromtrent onder andere geïnformeerd door 'n brief van een jonge arbeider, die werkzaam is in een te Vitry, vlak bij Parijs, gevestigd bedrijf van RHONE-POULENC, dat 3800 arbeiders telt.

Hij schrijft:

"De strijd te Besançon volgden wij uit de kranten. Voor de bonden was er blijkbaar geen enkele aanleiding daar met ons over te praten. De vertegenwoordigers van de vakbeweging roerden de actie daar pas voor het eerst aan, toen er ginds al tien dagen gestaakt werd. Kort en goed: er is sprake van een meeting. Eerste vraag die opduikt: waar moet die gehouden worden? In het bedrijf, zeggen wij. Buiten het bedrijf, zegt de Force Ouvrière (één van de drie grote vakcentralen - D & G). Het wordt tenslotte toch een meeting in het bedrijf. De bonzen en de directeur voeren er het woord.

Op 14 maart gaat een oproep uit voor een staking van 24 uur. Op de 15e maart wordt die gehouden. Veertig procent van het personeel legt de arbeid neer. De stakers verzamelen zich voor de fabriekspoort. Op bevel van de bonden wordt er vervolgens 'n optocht door de stad gehouden. De bonden remmen zoveel ze kunnen. De leiders zeggen tot de stakers: "Houdt je spandoeken opgerold; zorg, dat je het verkeer niet belemmert!"

Tijdens de demonstratie gebeurt er iets onverwachts. De jongere arbeiders beginnen opeens te roepen: "Dóórstaken! Allemaal samen in de strijd!" Een vertegenwoordiger van de vakbeweging komt via een luidspreker tussenbeide, maar niets of niemand kan de jonge arbeiders tot zwijgen brengen. Alle bureaucraten van de CGT proberen de orde te herstellen. Het lukt ze niet. Er wordt dan getracht de demonstranten naar een vakverenigingslokaal te drijven. Tevergeefs. De stoet belandt tenslotte op het kerkplein van Choissy (een stadje, dat aan Vitry zit vastgebouwd - D & G).

"Verspreiden!", roept de secretaris van de CGT. De secretaris van

de FO roept om de microfoon. Hij krijgt haar niet en praat zonder versterker. Hij vraagt de arbeiders de volgende morgen het werk te hervatten. De verwarring stijgt ten top. Tenslotte gaan de demonstranten toch uiteen. In de middaguren is er een vergadering. De bonzen spreken: men hoort woorden, niets dan woorden en even zoveel leugens. Op 16 maart is er weer een meeting. Niets dan frases. Steeds meer hoort men de arbeiders spreken in geest van: "De bonden en wij...!"

Met andere woorden: de arbeiders maken, onbewust, hoe langer hoe meer een duidelijk onderscheid tussen de organisaties en henzelf.

DE TAKTIK VAN DE BONDEN.

WIJ HEBBEN aan hetgeen zich in en rond het bedrijf van RHONE-POULENC te Vitry heeft afgespeeld uitvoerig aandacht besteed, omdat de gebeurtenissen dáár zulk een duidelijk licht werpen op de tactiek, die de vakbeweging in het conflict heeft toegepast. Niet alleen het feit, dat daar pas méér dan tien dagen na het begin van de strijd in Besançon een meeting belegd wordt is karakteristiek, maar ook - en vooral - dat de vakbond eerst nog pogingen in 't werk stelt om die buiten de fabriekspoort te houden. Als de stakers vlak vóór de poort van het bedrijf verzameld zijn, dan komen de bonden met het idee van een protestmars voor de dag. Al hun activiteit schijnt er op gericht te zijn, de strijdlustige arbeiders "stoom te laten afblazen" door middel van schijnvertoningen met veel oratorisch vuurwerk (van de bonzen), die in wezen geen enkele betekenis hebben, in ieder geval de positie van het concern RHONE-POULENC of de trust RHODIACETA geen ogenblik bedreigen.

Dezelfde tactiek was al eerder zichtbaar in Besançon. Een krant als Est-Republicain spreekt over de redevoeringen, die regelmatig op het een of andere plein in die stad gehouden worden. Op een gegeven ogenblik komt daar een einde aan. De reden daarvan wordt door EST-REPUBLICAIN onthuld in zijn editie van de 2e maart. Daarin staat te lezen, dat het herhaaldelijk voorkwam, dat niet slechts de bonzen, maar ook de arbeiders zich van de microfoon meester maakten om een mening te verkondigen, die geenszins overeenkwam met die van de vakbeweging. Om dat radicaal de kop in te drukken besluit de vakbeweging, dat de stakers in het vervolg niet meer via de luidspreker over het verloop van de strijd geïnformeerd zullen worden, doch alléén nog maar door middel van communiqués!

Duidelijker kan het nauwelijks worden geformuleerd. Op hetzelfde moment, dat men het onomwonden uitspreekt, dat de stakers over de staking notabene door de organisaties moeten worden ingelicht, geeft men met evenzoveel woorden te kennen, dat de "strijd" die aan de gang is géén strijd is van de arbeiders zélf en dat zij er zelfs geen enkele invloed op hebben. Ook de radicaalste taal van de bureaucraten kan daaraan geen sikkepit veranderen!

Aan radicale, liever gezegd aan hoogdravende taal van de bureaucraten mankeert het overigens niet. Op 18 maart verklaart de leider van de katholieke textielbond in Besançon:

"Geen enkele vakorganisatie, die deze naam waardig is, zou in dit stadium van het conflict een einde aan de strijd willen maken. Wie dat poogde of deed, zou de gehele arbeidersbeweging nu en voor de toekomst ernstig compromitteren!"

Op het moment, dat hij deze woorden spreekt hebben de bonden ginds in Lyon al drie dagen geleden in het diepste geheim met de directie van RHODIACETA een akkoord gesloten. Het feit wordt bekend door een indiscretie van LE MONDE, die in zijn editie van 21 maart opeens over de op - let wel! - 15 maart gesloten overeenkomst wijst. De arbeiders weten van niets. De vakbeweging, die te kennen gaf de nauwst betrokkenen per communiqué te willen informeren, heeft het blijkbaar niet nodig geoordeeld hen daarmee op de hoogte te stellen. Sterker nog: zij laat

haar officiële woordvoerders optreden op een wijze, die alleen maar de indruk kan vestigen, dat de organisaties een dergelijk akkoord op de 18e maart nog voor misdadig houden.

DE BERG DIE EEN MUIS BAARDE.

OP 6 MAART hebben vertegenwoordigers van de bonden in de prefectuur van Besançon te kennen gegeven aan onderhandelingen met de directie in Lyon de voorkeur te geven boven onderhandelingen in Besançon afzonderlijk. De directie te Lyon stemt met die werkwijze in. De besprekingen nemen op 7 maart een aanvang. Er lekt daarvan bijzonder weinig naar buiten uit. Op 8 maart brengt LE MONDE het simpele bericht, dat de vakbeweging bij het overleg een nieuw element introduceert, het element van de lonen. Op 14 maart schrijft datzelfde blad, dat men in Lyon op een dood punt is gekomen, omdat over de lonen alleen op landelijk niveau een beslissing kan worden verkregen. Hoe dat moet worden opgevat is onduidelijk. De RHODIA-directie in Lyon publiceert de 16e maart een communiqué voor intern gebruik, waarin gezegd wordt, dat zij met de bonden op plaatselijk niveau tot volledige overeenstemming is gekomen en dat het tot stand gekomen akkoord ook voorziet in een hervatting van het werk. In Parijs verklaart een zekere Hüge, vertegenwoordiger van de katholieke textielbond, dat er alleen nog maar een loonkwestie moet worden opgelost, dat de rest al in het akkoord van Lyon geregeld is.

Hij heeft bepaald niet helemaal ongelijk. Wat op landelijk niveau nog gestalte moet krijgen is in iets meer dan een etmaal in kannen en kruiken. Niettemin: tussen het tot stand komen van het akkoord van Lyon en het moment, waarop die laatste beslissende besprekingen in het Ministerie van Arbeid te Parijs beginnen liggen zes volle dagen.

Waarom heeft men die tijd laten verstrijken? Er is geen enkel antwoord op deze vraag. Heeft men de hoop gekoesterd, dat de arbeiders dan inmiddels wel murw geworden zouden zijn? Heeft men gedacht, dat ze, na een wat langere duur van het conflict, strijdensmoe wel gemakkelijk onder het juk van bonden en directie zouden doorgaan? Wilde men ze uitputten, omdat men wel wist, dat de berg van besprekingen tenslotte een muis aan resultaten voor de arbeiders zou baren?

Hoe het zij, dát de berg tenslotte een muis baarde is door Maurice Mercier, de secretaris-generaal van de textielbond Force Ouvrière in het kaderblad van die centrale van 29 maart min of meer openlijk toegegeven. Hij schrijft bijvoorbeeld dat men omtrent datgene wat het akkoord vermeldt over het garanderen van de werkgelegenheid ook vóór de staking en zónder een dergelijke actie gemakkelijk tot overeenstemming zou hebben kunnen komen.

Dat is voor de vakbondsfunctionarissen geen beletsel om het te Parijs aangevulde en ondertekende akkoord als "een enorme overwinning van de arbeidersklasse" voor te stellen. De RHODIA-arbeiders echter ontvangen die zogenaamde overwinning in een sfeer van vijandigheid en ijszig stilzwijgen. Diezelfde nacht van 22 op 23 maart waarin Aubert tot de journalisten zei: "Als de dag aanbreekt zal er niet meer gepost worden voor de fabrieken van Rhodiacéta" vormt het grote keerpunt in de strijd, die - Aubert en de overige bonzen ten spijt - onverflauwd wordt voortgezet.

DE ARBEIDERS CONTRA DE BONDEN.

ALS DE ZAKEN in Besançon, Lyon-Vaise en Lyon-St. Fons een gans andere keer nemen dan ieder - de vakbeweging voorop - verwacht heeft, snellen de functionarissen haastig naar de bedreigde punten, dat wil zeggen naar de twee steden, die opeens - en wel voor het eerst in dit conflict - het toneel geworden zijn van een zelfstandige klassenstrijd.

Te Besançon, waar diverse arbeiders door radioberichten in verwarring gebracht, in de mening verkeren, dat de staking afgelopen is, staan voor de ingang van de fabriek in de Avenue de Chardonnet de posters met brandslangen gereed om

zich tegen iedereen te keren, die het bedrijf zou willen binnengaan. Een enorme menigte verspert de straat en maakt ieder normaal verkeer onmogelijk. Tevergeefs richten twee leden van de arbeidsinspectie, de directeur, de onderdirecteur en de personeelschef zich beurtelings tot de massa. Tevergeefs poogt ook Bullot van de CGT het werk te doen hervatten. Tenslotte gaat er een telefoontje naar Lyon. De directie antwoordt, dat zij een vertegenwoordiger naar Besançon zal zenden, die daar contact zal opnemen met de vakbondsvertegenwoordigers.

In Lyon zelf is de situatie zo mogelijk nog meer toegespitst. De vakbondsbestuurders spreken over de door hen behaalde "overwinning", maar voegen er aan toe, dat zij wel weten, dat niet iedereen er voor is om het werk te hervatten. "Maar kameraden", zo zeggen ze, "wij zullen vanmiddag nog een onderhoud met de directie hebben om nog een paar puntjes op de i te zetten, Laat iedereen, in afwachting daarvan nou de fabriek ingaan!"

De hekken gaan open; enkelen stappen er door; dan weet de massa de toegangen weer te sluiten. Nu spreekt Trioux van de CGT. Anderhalf uur lang tracht hij de stakers van de zogenaamde voordelen van 't akkoord te overtuigen. Hij praat in 'n leegte; geen enkele bijval, alleen maar strakke gezichten.

Een van de stakers leest een resolutie voor. Zij behelst, dat de eisen, die bij 't begin van de staking werden gesteld, maar die door de loonkwesties naar de achtergrond zijn gedrongen, opnieuw naar voren moeten worden gebracht. Zij behelst voorts financiële verlangens, die niet door het Parijse akkoord bevredigd worden. Zij vraagt de uitkering van loon over de stakingsdagen. Zij eist van de drie vakcentralen, dat zij een landelijke solidariteitsstaking zullen proclameren om aan dit alles kracht bij te zetten.

Trioux wordt woedend. Hij komt met een tegen-resolutie voor de dag, die uit twee punten bestaat:

1. goedkeuring van het Parijse akkoord
2. onmiddellijke werkhervatting.

De eerste resolutie is met luid en lang applaus begroet. Die van Trioux ontvangt men onder doodse en veelbetekenende stilte. Maar geen der beide resoluties wordt in stemming gebracht. Daarvoor is het te laat geworden. De dag, die volgens Aubert de werkhervatting in alle RHODIA-bedrijven zou brengen, is met gevechten, felle discussies, soebatten en dreigen voorbij gegaan. Als Trioux, uitgeput en totaal verslagen de laatste woorden van zijn tegen-resolutie heeft voorgelezen beginnen de arbeiders zich langzaam te verspreiden. De torens van Lyon slaan middernacht.

De volgende morgen is er een stakersvergadering in 't een of andere lokaal. De politie staat op enkele meters buiten de deur. Trioux spreekt. Maar hij wordt al direct vinnig geïnterumpeerd. "Schijt aan Trioux" klinkt het. Zij die interumperen menen het. Zij vertolken het algemene gevoelens van de RHODIA-arbeiders. Het werk wordt niet hervat.

=====

H E N D R I K   M E U L E N K A M P   O V E R L E D E N .

JUIST hij het ter perse gaan van het vorig nummer van "Daad en Gedachte", te laat om daarin nog een stukje op te nemen, bereikte ons het bericht, dat Hendrik Meulenkamp op 77-jarige leeftijd te Finsterwolde is overleden.

Hoewel zijn dood niet onverwacht kwam - we wisten, dat hij aan een ziekte leed, waarvan hij niet meer beter zou kunnen worden - heeft het onherroepelijke ons toch geschokt, niet alleen omdat hij door familiebanden ten nauwste aan één onzer en daarmee aan ons allemaal verbonden was, maar ook omdat met hem iemand is heengegaan, die men met recht een "ouwe getrouwe" noemen mocht. Het eerste - en in zijn eigen ogen ook stellig het belangrijkste - dat men te zijner nagedachtenis moet opmerken is, dat hij een halve eeuw en langer met onwankelbare trouw en soms onder zeer moeilijke omstandigheden aan de kant van de strijdende arbeiders heeft gestaan, waartoe hij ook zelf zijn leven lang behoorde. Oud was Meulenkamp, zo men wil, op zijn hoogst in jaren, niet naar de geest. Wat dat betreft kon hij het opnemen tegen menig jongere door zijn steeds weer frisse kijk op de dingen en zijn altijd weer openstaan voor een andere zienswijze. Het "Sterft oude vormen en gedachten", die bekende regel uit de "Internationale", onder welks tonen zijn stoffelijk overschot in de stad Groningen verast is, was zéker voor hem geen lege frase of formule. Hij was altijd bereid het in praktijk te brengen en toe te passen, ook voor zichzelf.

Van huis uit anarchist en volgeling van Domela Nieuwenhuis, was wijlen Henk Meulenkamp, bij al zijn - begrijpelijke - liefde voor de grote "arbeidersapostel" niet geprikkeld, wanneer er in kritische zin over hem of het anarchisme werd gesproken. Niet de personen en hun opvattingen binnen de arbeidersbeweging wogen voor hem het zwaarst, maar de klassenstrijd, waar hij zelf middenin heeft gestaan, in een periode, waarin de golven van de branding bijzonder hoog gingen.

Henk Meulenkamp is een dergenen, die een belangrijke rol vervuld heeft in de grote landbouwstaking, die in de lente en de zomer van 1929 heel Oost-Groningen in felle gloed zette. Hij maakte deel uit van het stakingscomité en hij heeft als zodanig maanden achtereen een verbitterde strijd gevoerd, zowel tegen de grote boeren als tegen de moderne vakbeweging, tot wie hij openlijk het verwijt gericht heeft, dat zij financieel dan wel, maar moreel zeer zeker niet achter het strijdende landproletariaat gestaan heeft. Dat de bevrijding der arbeiders alleen het werk van de arbeiders zélf kan zijn en dat zij alleen zelf in staat zijn om hun eigen strijd te voeren, dat was voor Meulenkamp niet slechts een blote overtuiging, het was iets, dat hem in vlees en bloed gegaan was en mede door zijn ervaringen in de grote landarbeidersstaking nog eens voor hem was bevestigd.

De laatste jaren behoorde hij tot de aandachtige lezers van ons blad. Daarvoor reeds had hij voor de opvattingen van hen, die thans "Daad en Gedachte" uitgeven grote belangstelling getoond. Niet als lezer echter missen wij hem in de eerste plaats, maar als mens. Hij was voor ons, met zijn markante kop en de zuiverheid, die van hem afstraalde, de verpersoonlijking ener klasse, met wier worstelingen en teleurstellingen hij tot zeer kort voor zijn dood even intens meeleefde als wie ook, voor wie de klassenstrijd de harde realiteit uitmaakt van het bestaan in deze samenleving. Het zal niet licht gebeuren, dat wij hem vergeten.

=====

N O U   B R E E K T   M I J N   K L O M P

TOEN IK RUIM een jaar geleden in de nummers van 19 maart en 2 april 1966 van "Recht voor Allen" een beschouwing las van A.L. Constandse, getiteld: "De school der anarchie", waarin hij o.a. verklaarde waarom hij vlak voor de tweede wereldoorlog voor het geweld der geallieerden had gekozen, was dat voor mij als anti-militarist aanleiding een "Open Brief" aan hem te schrijven.

Aangezien ik van mening was, dat juist in de libertaire beweging wel interesse zou bestaan voor een schrijven, dat de - in wezen - militaristische opvatting van Constandse bestreed, verzocht ik ook plaatsing aan de redactie van "De Vrije" en van "Recht voor Allen". Helaas, hoe deerlijk had ik mij vergist. De redactie van "De Vrije" nam niet eens de moeite mij te verwittigen, dat mijn schrijven niet voor plaatsing in aanmerking kwam. Tot op heden heb ik van die zijde nog totaal niets gehoord. Men houdt er daar blijkbaar eigen opvattingen omtrent kameradschappelijkheid en fatsoen op na. Wat dat betreft gedroeg de redacteur van "R.v.A." zich beter. Van hem ontving ik een brief (gedateerd 6 mei 1966 en te lezen in "R.v.A." van 1 oktober 1966), waarin hij mij liet weten, dat mijn "Open Brief" niet geplaatst zou worden. Ten eerste was hij te lang, ten tweede was het een "onredelijke aanval" op Constandse, ten derde was hij het eigenlijk eens met zijn kiezen voor het geallieerde geweld en ten vierde verklaarde hij: "In werkelijkheid denkt Constandse nog steeds anarchistisch."

Duidelijk blijkt hieruit, dat er tussen de redacteur van "R.v.A." en mij een groot verschil van mening bestond omtrent de opvattingen van Constandse. Nu zag ik daarin geen reden om mijn schrijven te weigeren, maar enfin, hij dacht er anders over.

Hoe groot was echter mijn verbazing (nog veel te zwak uitgedrukt), toen ik in "R.v.A." van 15 april j.l. een schrijven las, dat op scherpe toon Constandse aanvalt. Nu ineens wordt geconstateerd, dat Constandse op een congres over het anarchisme te Groningen "onsmakelijke taal te berde bracht", dat zijn woorden de "anti-anarchist Constandse demonstreren" en dat zijn "onderwijzend betoog het anarchisme afkraakt". Ten opzichte van het militarisme wordt dan nog verklaard:

"Militarist wordt men pas als men tegen Hitler voor het volle pond de zijde van de geallieerden zou hebben gekozen (hetgeen Constandse gedaan heeft - J.M.), maar dat is volledig waardeloos, omdat men uit hetzelfde principe vóór Hitler had kunnen kiezen."

Nou breekt mijn klomp. Nog maar een half jaar geleden verdedigt de redacteur - en hij niet alleen - het kiezen van Constandse voor het geallieerde geweld tegen Hitler-Duitsland en nu staat dat gelijk met het kiezen vóór Hitler. Toen gaf hij de verzekering, dat Constandse "in werkelijkheid nog steeds anarchistisch denkt" en nu is hij ineens een "anti-anarchist, die onsmakelijke woorden te berde brengt", die het anarchisme afkraken.

Ik neem aan dat de redacteur de schrijver is omdat het niet is ondertekend. Mocht dat echter niet zo zijn, dan blijft toch het feit bestaan, dat hij het zonder commentaar geplaatst heeft. Maar zou hij mij nu eens willen verklaren waar zijn veranderde zienswijze zo plotseling vandaan komt? Alleen vanwege de uitspraken te Groningen? Ik zou zo zeggen, dat ook zijn uitspraken in "De school der anarchie" aan duidelijkheid niets te wensen overlieten. En.... hoe denkt de redacteur van "R.v.A." nú over mijn "Open brief aan A.L. Constandse"?

Zal hij dit schrijven plaatsen in "Recht voor Allen"? Ik twijfel. Maar vooruit, het is te proberen.
Amsterdam.

J.M.

Mijn twijfel was volkomen gerechtvaardigd, getuige de volgende brief:

Amsterdam, 25 april 1967.

Waarde kameraad M.

NOU BREEKT MIJN HART want ik kan beslist je artikel niet opnemen, omdat je in de eerste plaats je gal weer eens uitspuwt over De Vrije. Helaas ben ik het daarmee wel eens, maar als je even nadenkt dan zul je beamen, dat dat niet thuis hoort in een blad dat zichzelf zoveel mogelijk wil respecteren. De Vrije is geen Telegraaf.

Verder kan ik het niet plaatsen, omdat je beweert dat ik in die brief aan jou van 6 mei 1966 zou hebben beweerd het eens te zijn voor het kiezen van het geallieerde geweld in 40-45. Ik kan dat niet anders gezegd hebben, dan ook nu weer: het hopen dat de geallieerden zouden winnen was eenvoudig vervat in de realiteit van het wereldgebeuren.... en verder was het zo, dat de rede zweeg omdat het geweld was losgebarsten, zoals ik later nog eens aan een duitse advocaat schreef, waarmee ik in Hoorn had gezeten.

Ik heb er die brief nog eens op nageslagen en als je beweert dat ik daarin voor het geweld van die geallieerden heb gekozen dan beweer je niets meer of minder dan een pertinente leugen.

Als ik dat deel dus zou opnemen, zou ik weer die brief moeten publiceren. Daar pas ik voor en ik pas ook voor jouw onsmakelijke manier van discuseren met het trekken van scheefgetrokken feiten.

Jammer dat ik toch niet destijds mijn commentaar op dat artikel van Constandse over de School der anarchie heb opgenomen, dan hadden daarin al de feiten gestaan die ik nu - kortweg - gezegd heb naar aanleiding van die inleiding in Groningen. Volgens het verslag van Jan Rogier kun je uit die (cursief) gedrukte zin opmaken, dat hij vóór het geweld van de geallieerden heeft gekozen. Nadrukkelijk staat het er echter niet. Ik neem ook niet aan dat hij dat in 1940 bewust heeft gedaan. Wel misschien tijdens zijn gevangenschap in St. Michielsgestel.

Hoe ik nu denk over je "Open Brief" aan hem? Wel, nog precies hetzelfde. Wat je naar mijn smaak goed gezegd hebt kon wel op een vel en twee kolom druks. Je vergde de halve krant en voor de rest was het (vaak onheus) marxistisch gediscuseer.

Wanneer begin je eens aan dat artikel waarom ik je verzocht heb (zie mijn brief van 6 mei 1966): strijd zonder idealisme?

Met kam. groet
voor "Recht voor Allen"
Theo H.

- o -

Mijn antwoord luidt aldus:

Beste Theo,

Ik geloof er geen barst van, dat je hart gebroken is, omdat je mijn stukje hebt geweigerd. Dan zou je toch wel echt in een gewetensconflict zijn geraakt. En ik geloof echt, dat je geweten wel zó ruim is, dat het weigeren van een onwelgevalig stukje je niets doet.

Natuurlijk, De Vrije is geen Telegraaf. Van De Telegraaf krijg je tenminste nog een berichtje, wanneer ze weigeren een ingezonden stuk op te nemen.

Je verwijt me de feiten scheef te trekken en beschuldigt me van pertinente leugens. Ik zou hebben beweerd, dat ook jij voor het geweld der geallieerden hebt gekozen in de tweede wereldoorlog. Mijn beste man, ik heb niet beweerd, dat jij daarvoor gekozen had, maar Constandse. Wel heb ik gezegd, dat jij het daar eigenlijk mee eens was. Is dat een leugen? Toon mij dan maar eens aan waar en wanneer je ook maar met een letter tegen dat kiezen van Constandse voor het geallieerde

geweld hebt geprotesteerd. Dat heb je niet gedaan, noch in je brief aan mij, noch in "Recht voor Allen". Je hebt hem alleen maar verdedigd en geprobeerd aan zijn woorden een andere inhoud te geven, door te veronderstellen dat ook ik "het geweld van die rotoorlog had aanvaard" en dat gelijk te stellen met het kiezen van Constandse voor het geallieerde geweld.

In je oorspronkelijk commentaar op de beschouwing van Constandse "De school de anarchie" zouden al die feiten hebben gestaan, die je nu - kortweg - gezegd hebt naar aanleiding van die inleiding te Groningen? Onmogelijk! In je brief van 6 mei '66 verklaar je dat "Constandse in werkelijkheid nog steeds anarchistisch denkt" en nu schreef je, dat Constandse een "anti-anarchist" is. Hoe rijm je dat?

"Volgens het verslag van Jan Rogier kun je uit die (cursief) gedrukte zin opmaken, dat hij vóór het geweld van de geallieerden heeft gekozen. Nadrukkelijk staat het er echter niet", schrijf je in bovenstaande brief. Mag ik dat gezwam noemen? Je weet toch dat hij dát en niets anders bedoelt? Waarom ben je er anders op ingegaan in je schrijven in "R.v.A." van 15 april j.l.? Maar dat niet alleen. In zijn beschouwing "De school der anarchie" zegt hij nadrukkelijk: "Welnu, ik heb gekozen. Gekozen voor degenen, die met geweld naar de ondergang zouden streven van dit regime van ontaarde moordenaars". En die keuze heeft hij niet pas gedaan toen hij als gijzelaar door de Duitsers gevangen genomen werd, maar reeds vóór de oorlog een feit was, zoals uit het geciteerde duidelijk blijkt, en wat hij vlak voor het geciteerde dan ook zegt, n.l. reeds in 1939. Was dat niet duidelijk genoeg? Voor hemzelf wel. Zelf trok Constandse er de conclusie uit dat hij dus anti-militarist af was. Maar jij, Theo, schilderde hem in je brief aan mij nog als "de anarchist". Dus een militaristische anarchist?

In elk geval is gebleken, dat Constandse zich in "De school der anarchie" duidelijker uitsprak over het kiezen voor het geallieerde geweld dan in zijn inleiding te Groningen. Toch meende je hem toen te moeten verdedigen en kom je na zijn uitspraken te Groningen tot de conclusie, dat het volledig kiezen voor het geallieerde geweld gelijk staat met het kiezen voor Hitler. Vanwaar die dertelingen? Is dat soms omdat je na zijn "De school der anarchie" meende, dat Constandse in werkelijkheid nog steeds anarchistisch dacht en omdat je na zijn inleiding te Groningen tot de conclusie gekomen bent, dat hij een anti-anarchist is? Is de onjuistheid van een anarchist soms minder onjuist dan dezelfde onjuistheid van een anti-anarchist?

Beste Theo, in deze brief zeg je alweer, dat mijn "Open brief aan Constandse" "vaak onheus" was. Je verzuimt nu echter voor de zoveelste keer dat met bewijzen te staven. Dat moet je toch echt eens afleren. Het staat namelijk zo bolsjewistisch. Die gaan namelijk óók van de gedachte uit, dat wanneer je een insinuatie maar vaak genoeg herhaalt, het op de duur vanzelf geloofd wordt. Om bewijzen behoef je je dan niet meer te bekommeren. Om dus te voorkomen, dat ik je zo langzamerhand als een anarchist met een bolsjewistische mentaliteit ga zien, zul je nu eindelijk toch eens met citaten uit mijn "Open Brief aan A.L. Constandse" moeten aantonen, wáár ik onheus en onredelijk geweest ben. Met minder behoef ik toch echt geen genoegen te nemen.

Opmerkelijk is nog, dat je me ook "marxistisch gediscuseer" in mijn "Open Brief" verwijt. Het moet je toch opgevallen zijn, dat ik niet één keer Marx heb genoemd, noch geciteerd. Maar misschien is konsekwent anti-militarisme gelijk aan marxisme. Doch ik geloof niet, dat je het zo hebt bedoeld. Ik veronderstel, dat ik er niet naast ben, wanneer ik denk dat het denigrerend is bedoeld, in dezelfde zin als b.v. burgerlijke bladen altijd schrijven over "marxistisch gewroet" enz. Deze opmerking van jou zou dan ook niet misstaan hebben in een burgerlijk blad. Is het nu toch waar, wat ik jou eens hoorde beweren, n.l. dat de anarchisten een stelletje wildgeworden liberalen zijn? Ik geloof het niet. Daarvoor heb ik te goede herinneringen aan verschillende anarchisten. Jouw brieven zouden me anders echt doen

twijfelen.

Natuurlijk kan ik niet aan je verzoek voldoen om voor jullie een artikel te schrijven over strijd zonder idealisme. Daarmee zou ik me dan onderwerpen aan de censuur van jou: hierover mag je niet schrijven, maar daarover wel. 't Spijt me, maar daar voel ik toch echt niets voor. Mijn standpunt daarover is trouwens te vinden in diverse artikelen in "Daad en Gedachte" en mocht ik nog eens de behoefte gevoelen daaraan een apart artikel te wijden, dan zul je dat in dat blad wel tegenkomen.

Met kam. groeten,

J.M.

=====

S T E L L I N G E N   O V E R   D E
C H I N E S E   R E V O L U T I E

III

De landverdeling en de
agrarische omwenteling

26. Als boeren-revolutie verraadt de Chinese omwenteling haar burgerlijk karakter al even duidelijk als de Russische. Lenin en de zijnen zien zich, onder de druk der maatschappelijke realiteit, genoodzaakt al hun vroegere ideeën op agrarisch gebied eenvoudig prijs te geven wanneer de boerenmassa's eenmaal in beweging komen en tot daden overgaan. De revolutionaire werkelijkheid dwingt de bolsjewistische partij tot volledige overname van het landbouwprogramma der nauw met de boeren verbonden Narodniki. De kern van dat programma is de zogenaamde "Zwarte Verdeling", die in de slagzin "Het land aan de boeren" haar praktische formulering krijgt. In China treedt de Koeng Tsjang Tang met een soortgelijk parool op, dat eveneens uit andermans gedachtegoed stamt. "Het land aan de ploegers" heet het hier. Geen partij is het, waarvan deze leuze is overgenomen, maar een enkeling: dr. Soen Jat-sen. Net als in Rusland echter is het de praktijk die de Chinese bolsjewisten tot de aanvaarding van dat beginsel drijft.

27. Nog in 1926 houden de twee, beide uit Hoenan afkomstige, jeugdvrienden Mao Tse-toeng en Lioe Tsjao-tsjji zich formeel strikt aan de officiële doctrine van de partij. De eerste noemt in een studie over de Chinese klassenverhoudingen "het industriële proletariaat de drijvende kracht van de revolutie". De tweede zegt in een brochure, dat "de sociale en democratische revolutie in China slechts zal zegevieren onder leiding van de arbeiders-vakverenigingen." maar hun woorden staan nog maar nauwelijks op papier of de boeren in Hoenan werpen met niets ontziend geweld hun opvattingen radicaal ondersteboven. Diep onder de indruk van hetgeen hij aanschouwt gedurende een kortstondig verblijf in zijn geboortestreek, komt Mao tot het standpunt, dat niet de arbeiders, maar de boeren de voorhoede der Chinese revolutie vormen. "Zonder de arme boeren", schrijft hij in een rapport, "is er geen revolutie. Wie zich tegen hen verzet, valt de revolutie aan. Hun wijze van revolutie maken was nooit verkeerd."

28. Wat Mao beschrijft in zijn "Rapport inzake een onderzoek betreffende de boerenbeweging in de provincie Hoenan" stemt tot in de details nauwkeurig over-

een met datgene, wat gedurende de lange Chinese "Kerenski-periode" de boeren dan hier, dan daar ook elders in China doen en wat gedurende de vier jaren tussen 1949 en 1953 tot in de verste uithoeken van het reusachtige land de revolutionaire praktijk is op het platteland. Alles wat in die periode direct na de definitieve zege op Tsjiang Kai-sjek kenmerkend is voor de agrarische omwenteling: het binnendringen van mensenmassa's in de huizen van de dorpstirannen, het inbeslag nemen van het graan, het slachten van de varkens, het belachelijk maken van de grondbezitters door ze potsierlijk uit te dossen en dan gevankelijk door de dorpen te voeren, het organiseren van zogenaamde "Spreek bitter-bijeenkomsten", tijdens welke de bezitlozen in het openbaar hun scherpe aanklachten tegen de rijken formuleren, de vorming van volksrechtbanken, die vonnis wijzen tegen de onderdrukkers, dat alles is niets anders dan een strijdmethode, die door de Chinese boeren spontaan ontwikkeld is. Net als in Rusland is het ook in China niet de partij, die de weg wijst aan de boeren, maar zijn het omgekeerd de boeren, die de weg wijzen aan de partij.

29. De maatschappelijke veranderingen, die zich tussen 1949 en 1953 op het Chinese platteland voltrekken worden gekenmerkt door de landverdeling, door de uitroeiing der vroegere grondbezitters en de met hen verbonden sociale groepen, alsmede door de vernietiging der traditionele Chinese familie-verhoudingen, dat wil zeggen de opheffing van de nog altijd bestaande resten van het zo geheten Tsing-Tien-systeem, dat de patriarchale familie tot de kern van een productieve eenheid maakte. De sociale betekenis daarvan is deze, dat het in verval verkerende Tsing-Tien-systeem een ernstige belemmering vormt voor een ontwikkeling naar een privaatbezit van datgene, wat in Chins het belangrijkste productiemiddel is: de grond. Het resultaat van wat er gebeurt is in China precies hetzelfde als in Rusland: de bezitloze boer wordt in een kleine grondeigenaar getransformeerd. Na vier jaar agrarische revolutie zijn er in China ongeveer 120 tot 130 miljoen zelfstandig geworden boeren.

30. Over de ontwikkeling in Rusland na 1917 heeft Karl Radek geschreven: "De Russische boeren hebben de feodale grond en bodem, welke zij tot dusver bewerkten, tot hun eigendom gemaakt. Dat is 'n feit, dat men door verschillende juridische ficties kan versluieren, dat echter toch blijft bestaan." De bekende bolsjewistische econoom Varga verklaart in 1921: "De bodem wordt bewerkt door boeren, die practisch als private eigenaren produceren." Beiden slaan zij de spijker op de kop. Op het platteland schept de Russische revolutie in haar eerste fase het kapitalistische privaatbezit, hetgeen vanzelfsprekend tot nieuwe sociale verschillen leidt. Er vormt zich opnieuw een klasse van landarbeiders en daarnaast een klasse van welgestelde boeren. Omtrent de ontwikkeling in China zegt Mao Tse-toeng in 1955: "In de laatste jaren zijn de spontane krachten van het plattelands- k a p i t a l i s m e (spatiëring van ons - D & G) dag aan dag bezig zich verder te ontwikkelen: n i e u w e (spatiëring van ons - D & G) rijke boeren zijn overal verschenen en een groot aantal welvarend geworden half-gegoede boeren zoekt met kracht zichzelf in rijke boeren te veranderen. Een groot aantal arme boeren daarentegen leeft nog steeds in armoede en ellende door de ontoereikendheid der productiemiddelen; sommigen zitten in de schuld, anderen verkopen of verpachten hun land." Even verderop in hetzelfde stuk heeft hij het over "de groep van welvarend geworden half-gegoede boeren, die zich in de richting van het k a p i t a l i s m e (spatiëring van ons - D & G) ontwikkelen."

31. In Rusland én in China zijn met de landverdeling de voorwaarden geschapen, waaronder het agrarisch bedrijf in de sfeer van de moderne warenproductie kan worden gebracht. Die moderne warenproductie ontstaat in West-Europa in de vorm van het k l a s s i e k e kapitalisme. Niet langer is daarbij het boerenbedrijf een gesloten huishouding waarbinnen alle behoeften door eigen arbeid wor-

den bevredigd en de producten voor eigen gebruik vervaardigd worden. Er is sprake van een specialisatie: de boer werkt voor de markt, zo goed als dat het geval is met de nijverheid. Hij voorziet de industrie van grondstoffen en alle niet agrarische bevolkingsgroepen van voedsel. Op haar beurt voorziet de industrie het landbouwbedrijf van de werktuigen, die de boer behoeft voor de verbetering der productie. Landbouw en industrie worden in toenemende mate van elkaar afhankelijk. In Rusland en China voltrekt zich die ontwikkeling ook, maar niet in haar klassieke vorm. Daarvan kan in die landen geen sprake zijn door het vrijwel ontbreken van de klasse, die er in het westen de typische draagster van is: de derde stand oftewel de moderne bourgeoisie. Bij haar afwezigheid wordt haar rol overgenomen door partij en staat. In Rusland en China betekent de ontwikkeling naar het kapitalisme tegelijkertijd de ontwikkeling naar het s t a a t s - kapitalisme. Op het eerste gezicht kan het de schijn hebben alsof die gang van zaken het product is van een bepaalde, zogenaamd "socialistische" ideologie. Bij nadere beschouwing blijkt niet de "socialistische" ideologie het staatskapitalisme te hebben voortgebracht, doch blijkt omgekeerd de onvermijdelijkheid van het staatskapitalisme het aanzien te hebben geschonken aan de "socialistische" ideologie. Hoe dit echter ook zij: omdat het staatskapitalisme een beperking betekent van het vrije marktmechanisme en van de k l a s s i e k e vrijheid der producenten stuit het zowel in Rusland als in China op het verzet van de zojuist tot vrije producenten geworden boeren. De historische noodzaak dat verzet te breken betekent de historische noodzaak der partijdictatuur.

32. De geest van het boerenverzet in China is treffend geschilderd in een kleine geschiedenis, die in 1951 verteld wordt in het theoretische orgaan van de partij. "Lioe Soe-hsi", zo leest men daar, "had meer dan tien jaar als dagloner gewerkt en al die tijd bittere armoede geleden. Pas na de bevrijding kon hij trouwen en kreeg hij een zoon. In de tijd van de hervormingscampagne was hij zeer actief en werd hij tot secretaris van de plaatselijke groep der Jeugdliga gekozen. Maar zodra hij land gekregen had wilde hij niet meer voor de partij werken. Toen hij een terechtwijzing kreeg riep hij hartstochtelijk uit: Mijn leven lang heb ik armoede geleden en geen land bezeten. Thans heb ik land en ben ik volmaakt tevreden. Waartoe nog revolutie?" Omdat, antwoordde de partij, de revolutie nog niet voltooid is. Onder "voltooiing der revolutie" dient men te verstaan: de opbouw van een moderne en evenwichtige economie zonder welke de productiviteit van de Chinese landbouw niet kan worden verbeterd en zonder welke, niettegenstaande de landverdeling, de agrarische productie toch weer zou stagneren.

(Wordt vervolgd)

=====

Boekbespreking.

BARUCH WEEET NIET VAN DE KLASSENSTRIJD

"LINKSAF NAAR RECHTS" is de titel van een boek, dat de uit de C.P.N. geroyeerde F. Baruch dezer dagen over die partij gepubliceerd heeft. Hij heeft het twee ondertitels meegegeven. De eerste ondertitel luidt "Portret van een politieke partij", de andere ondertitel is: "De ommezwaai van de CPN in het conflict Moskou-Peking". Dat is alles bij elkaar nog al een hele mondvol. Als men óns zou vragen de inhoud van dit boek in een korte formule weer te geven, dan zouden wij niet beter kunnen antwoorden dan als volgt: "Paul de Groot is een knoeier; ik, Friedel Baruch ben een bolsjewiek met inzicht, die van de C.P.N. heel wat anders zou hebben kunnen maken dan hij." Dát en niet anders is het, waarom het bij Baruch 175 bladzijden lang draait.

Een politiek portret van de C.P.N. is het boek stellig niet. Het ontbreekt zelfs aan iedere poging om het karakter van deze partij te schetsen tegen de achtergrond enerzijds van het Russische staatskapitalisme, waaraan zij haar theoretische opvattingen ontleent, anderzijds van de kapitalistische ontwikkeling, die uiteraard mede haar stempel op de CPN gedrukt heeft en een verklaring vormt voor tal van dingen, waarin zij van andere bolsjewistische partijen verschilt.

Niet minder schiet het boek van Baruch tekort, waar het er naar streeft de positie te verklaren, die de C.P.N. in het conflict Moskou-Peking heeft ingenomen. Dat is niet verwonderlijk, wanneer men al lezende constateert, dat Baruch de achtergronden van dat conflict of wel volkomen terzijde laat of wel volkomen misverstaat.

Waar het boek wél in slaagt, dat is duidelijk te maken, dat Paul de Groot op gespannen voet staat met de waarheid. Maar dat wisten we al lang en daarvoor hebben we bepaald Baruch niet nodig, die op diverse plaatsen ervan blijk geeft met de waarheid al evenzeer op gespannen voet te staan.

Vermoedelijk verkeert Friedel Baruch in de mening een vlijmscherpe kritiek op de (huidige) CPN te hebben geleverd. Daarvan is volgens ons geen sprake. Een dergelijke kritiek zou naar onze mening de werkelijke klassenstrijd van de arbeiders tot uitgangspunt moeten hebben. Dat nu is niet het geval. Sterker, over de klassenstrijd wordt nergens in het boek zelfs maar gerept. Een maatschappelijke analyse zoekt men er tevergeefs in.

Dat Baruch intelligenter is dan Paul de Groot, daaraan twijfelen wij niet. Maar wat zegt of zou dat? Meent Baruch in alle ernst, dat zoiets als intelligentie (wat men daar dan ook mee bedoelt) bepalend is voor de ontwikkeling ener politieke partij? Als dat zo mag zijn is dat in onze ogen dan in ieder geval een verre van intelligente opvatting. Bovendien: voor ons gaat het bepaald héél ergens anders om. Wat wij belangrijk achten is, dat welke en wat voor verschillen er ook tussen Paul de Groot en Baruch mogen bestaan, beiden in ieder geval even grote vijanden van de zelfstandige arbeidersstrijd zijn. Wie daaraan op ons gezag niet wil geloven, leze dit boek wél. Het blijkt er zonneklaar uit.

=====

A A N O N Z E L E Z E R S .

Het komt nog al eens voor, dat lezers bij het overmaken van hun bijdrage hun girobiljet adresseren aan de administrateur persoonlijk. Het resultaat is dan veelal dat ze hun stortingsbiljet terug krijgen met de bemerking, dat nummer en naam van begunstigde niet overeenstemmen.

Bij het overmaken van een bijdrage adresseer men daarom altijd het stortingsbiljet aan de penningmeester van groep "Daad en Gedachte". Men kan er dan van verzekerd zijn, dat de bijdrage op onze rekening zal worden bijgeschreven.

Bij voorbaat onze dank voor uw medewerking.

De administratie.

=====

NOG STEEDS VERKRIJGBAAR de brochures "Was de sociaal-democratie ooit socialistisch?" (Een beschouwing over haar wezen) en "Ethiek en socialisme", een vroeger geschrift van A. Pannekoek door "Daad en Gedachte" opnieuw uitgegeven. Beide brochures 1 gulden per stuk, franco per post. Bestellingen aan red. en adm. "Daad en Gedachte", Corn. Outshoornstraat 1¹, Amsterdam. W.